

Actrices kijken terug op hun puberteit

"IN DE PUBERTEIT WAREN WE SAMEN, PAS OP DE TONEELSCHOOL ONTDEKTE WE 'ONZE EIGEN IK'. JIP 'VOOR HET EERST DACHT IK, 'HÉ IMKE IS OOK EEN INDIVIDU'. DAT BRACHT OOK EEN GEVOEL VAN EENZAAMHEID MET ZICH MEE."

Jip en Imke Smit (29 jaar) zijn beiden actrice van beroep. Momenteel zijn ze thuis, wegens corona, maar daarvoor speelden ze in de voorstellingen Revue en kindervoorstelling "kid".

Beiden werken op projectbasis, als freelancer. Dit bevalt hen goed. "Hoewel het soms spannend is of je na de theaterproductie waar je aan mee werkt, weer opnieuw wordt gevraagd, is het ook leuk."

KINDERTIJD

Jip en Imke wonen in Amsterdam, op 10 minuten fietsafstand van elkaar. Beiden wonen ze samen met hun partner. Negen jaar geleden studeerde Imke af van de toneelschool in Amsterdam en Jip volgde een jaar later, Jip heeft eerst in Utrecht een jaar de toneelschool gedaan. Vanaf jongs af aan speelden zij samen toneel. "Als kinderen waren we altijd samen sketches aan het bedenken en verkleedden we ons als typetjes." Jip en Imke groeiden op in Amersfoort waar ze samen woonden met hun vader en moeder en hun jongere zusje Robin. Op de lagere school zaten ze in een aparte klas. Wel hadden ze dezelfde vriendinnen. Jip: "die zaten in Imke's klas. Ik voelde me altijd een beetje buitengesloten in mijn klas. Maar ik denk dat ik het zelf deed. Want in de pauze zag ik toch Imke, en zij had leukere meisjes in haar klas. We zijn nu nog steeds vriendinnen met die meiden van toen."

Aan het einde van de lagere school krijgen Jip en Imke een verschillend schooladvies. Imke krijgt een havo advies en Jip een vmbo/havo advies. Dit had impact op het zelfvertrouwen van Jip. "Als kind krijg je voor de eerste keer in je leven een stempel. En die stempel heeft een waarde. Want je krijgt een 'hoger' of 'lager' advies. Alleen die woordkeuze is al

onrechtvaardig. Hoezo hoger? Alsof het beter is. Waarom? Elk schooltype heeft een eigen waarde."

Jip en Imke kiezen voor dezelfde middelbare school. Daar ontdekt Jip de oorzaak van het moeite met leren en studeren; ze heeft dyslexie. Jip: "Het gaf een verklaring. Voor mij was het altijd harder werken. Imke was dan allang klaar met huiswerk en ik zat nog te zwoegen aan de keukentafel." Na de brugklas kan Jip ook naar de havo. "Het vergelijken bleef lastig. Ik kon minder goed leren en daardoor kwam de gedachte regelmatig langs 'ik ben dom'. Heel vervelend," vertelt Jip. "Terwijl er veel vriendinnen waren die ook moeite hadden met leren, maar toch was het vergelijken met mijn zus lastiger te verteren. Het raakt veel dieper."

Jip vertelde verder: "Het had ook een rolverdeling tot gevolg. Want Imke vergat minder. Daarom werd ze meer verantwoordelijk." Imke beaamt dit: "Jip werd de dromer. En ik werd 'de verantwoordelijke'. Want ik vergat nooit mijn sleutels bijvoorbeeld." Jip vulde aan: "En ik was wat impulsiever. Imke dacht meer na en hield overzicht. Zij nam dan het initiatief en ik volgde haar." Imke vult aan: "De omgeving speelt daar vervolgens op in. Mijn moeder zei weleens 'Imke bedenkt plannen en Jip voert ze uit. En zo ontstaat er een rolverdeling. En dat vonden we achteraf allebei niet altijd leuk."

Op mijn vraag of zij een advies voor ouders hebben, antwoordt Imke: "Kijk naar de verschillen, er is immers onderscheid. Maar bevestig het niet te veel. Dat zorgt voor een verdeling."

DANSEN OVER DE CAMPING

Muzikaliteit en creativiteit is de zussen met de paplepel ingegoten. Jip en Imke werden gestimuleerd door hun vader en moeder die elkaar hebben leren kennen op een opleiding voor muziektherapie. Jip: "We waren altijd bezig met toneelstukjes bedenken, liedjes aan het zingen en dansjes aan het doen. Soms samen, soms met vriendinnen" Imke: "We mochten ook altijd verkleed naar school als we wilden. Het kon bij ons niet gek genoeg. Toen we 12 waren, stonden we op de camping. Het had hard gere-

gend en de zandgrond was modder geworden. We kleedden ons uit en smeerden ons van top tot teen in met modder, ook onze haren. Toen paradeerden we langs de tenten over de camping. Daar hadden we echt lol in." Imke vertelt over het voordeel van samen zijn. "Vriendschappen konden ontstaan, losjes. Niet krampachtig zoals we dat soms zien bij andere leeftijdgenoten." Jip: "Soms zie je anderen die op zoek zijn naar vriendschap. 'Bij wie kan ik horen?' Dat hebben wij niet: wij hebben altijd elkaar."

EXCLUSIVITEIT

Jip: "Als kind heb ik mij nooit eenzaam gevoeld. Dat kwam pas na de puberteit. Het besef dat Imke ook een individu was, een losstaand iemand. Dat was een onbekende gedachte, die pas op de toneelschool in mij op kwam. En toen voelde ik daarna echte eenzaamheid. Heel apart." Imke vult aan. "Tweeling zijn geeft een basis. Je bent altijd samen." Terwijl ze een hand op haar hart legt, zegt ze: "Dat gevoel zit ingebakken."

Jip: "De band met Imke is anders dan met goede vriendinnen. Want ik zie Imke het vaakst dus zij is het meest geïnformeerd. En Imke maakt mij al mijn hele leven mee en weet hoe ik reageer op situaties en hoe ik mij daarbij voel." Imke: "Het is makkelijker, we tunen gelijk in. En vervolgens denken en voelen we mee met de ander. Geen taboes of ongemak. Het is heel veilig bij elkaar."

Imke: "Een vriendje zei weleens tegen mij dat hij zich niet zo belangrijk voelde. 'Als we op een klif staan, met mij en jouw tweelingzus en je gedwongen wordt te kiezen, dan weet ik wel wie je naar beneden duwt.' Met andere woorden: hij voelde zich niet nummer 1 bij mij." En Jip herkende dit: "Een vriendje zei in een romantische stemming hoe ik mijn laatste uur op aarde zou doorbrengen en met wie. Hij zei dat hij dat uur met mij zou willen doorbrengen. Ik schrok een beetje. Ik dacht 'ik wil dat uur met Imke doorbrengen'. Dus ik zweeg. Het zou jammer zijn om de romantiek van het moment te doorbreken, haha."

EIGEN IK

De tweeling heeft als pubers een rustige tijd doorgebracht. Ze speelden in een toneelgroep op de zondag en op woensdagavond en verder waren ze thuis of op school. "Pas na onze 17e, toen we op de toneelschool zaten, zijn

we gaan puberen. We gingen naar feestjes en kwamen laat thuis. En ieder kreeg een eigen leven." Jip begon op de toneelschool in Utrecht en Imke in Amsterdam. Omdat Jip de lessen in Utrecht minder plezier gaven dan verwacht, koos Jip ook voor Amsterdam. "Dat vond ik wel even lastig, want nu volgde ik Imke alweer. Het gaf een schuldgevoel." Imke: "Ik herinner mij wel dat ik dacht 'hè, we hadden toch een verdeling gemaakt? Nu krijgen we weer hetzelfde.' Maar ik heb dit niet benoemd." Jip: "We zijn altijd voorzichtig met elkaar, willen elkaar niet kwetsen." Imke: "Achteraf is het prima verlopen. We kregen een eigen leven, los van elkaar."

De toneelschool heeft een intensief lesrooster. Elke dag les van 9 tot 17 uur en enkele avonden in de week naar een theatervoorstelling. In de vrije uren moet je teksten uit je hoofd leren. "In die jaren zagen we elkaar niet zo vaak" vertelt Imke. "Toen was er voor het eerst meer verwijdering tussen ons." Jip vult aan: "Op de toneelschool ben je ook heel erg bezig met 'Wie ben ik?' Het is als een snelkookpan waarin je leert over jezelf."

Imke: "Het was ook goed om even niet altijd samen te zijn. Want in het contact met anderen, spreek je andere delen van jezelf aan. Ik weet nog dat Jip eens opmerkte 'Wat lach jij hard. Zo uitbundig heb ik je nog niet vaak gezien'. Kennelijk was ik toen in een fase waarin ik meer van mezelf liet zien in gezelschap. Als je samen blijft, gedraag je je meer zoals de ander van jou verwacht." Jip vertelt: "In die tijd konden we elkaar wat minder 'lezen'. We zagen elkaar niet zo vaak en dan wist je ook niet hoe het met de ander ging."

Inmiddels is het alweer 9 jaar later en is er veel veranderd in het onderlinge contact. Zij zien elkaar wekelijks, drinken koffie of gaan samen naar een theatervoorstelling. Imke: De 'typische' verschillen tussen ons, zijn inmiddels verdwenen. Als ik loslaat, neemt Jip het over. We zijn beiden meer volwassen geworden. En ook losser

van elkaar. In het acteerwerk, ervaar ik regelmatig een klik met anderen. Eenzelfde gevoel of gedachte over iets. ‘Hé, iemand heeft ook zo’n hoofd als ik’, denk ik dan. Herkenning! Alsof het Jip is, maar dan verspreid over allerlei verschillende mensen.” Jip: “Ik ontdekte pas dat mijn partner toch wel erg op Imke lijkt. Eerst dacht ik dat hij op mij leek, maar het is toch meer Imke, ook weifelachtig en ook iemand die overzicht houdt en verantwoordelijk is.” Imke lacht “Ik herken hem ook wel in mijzelf.”

HET PAKKETJE SMIT

Jip: “Imke schreef veel liedjes op de toneelschool. Ik vond toen ‘dit moet ik ook kunnen’. En ik schreef er ook een paar.” Imke vult aan: “Jip kan goed dansen. Dat wilde ik ook kunnen. Het hoeft niet even goed te zijn, maar wel een beetje. Dat hebben we dus alle twee. Want ‘het zit in het pakketje Smit.’ En Jip legt uit: “Zie het zo. In het ‘pakketje’ zit zeg maar 5 % gitaarspelen en dan heeft Imke er 4 van en ik heb er 1 van. Maar echt competitie is het niet, dat woord heeft toch een andere lading. Het is meer een gevoel dat je niet helemaal achter wil blijven.”

Imke: “ik ben wel eens bang geweest dat de een succesvol zou worden in het theater en de ander niet.” Jip knikt. “En ik ben heel blij dat we allebei in dit vak werk hebben,” voegt Imke toe. “Ik ook!” roept Jip.

Jip: “ik heb ook weleens jaloezie gevoeld, omdat ik met een regisseur wilde samenwerken waar Imke toen door gevraagd was. ‘Mijn kans is nu verkeken’ dacht ik. Want een volgende keer zal die regisseur weer Imke kiezen.” De realiteit blijkt anders. Ze hebben beiden werk gegeven aan elkaar. Of toch werk gekregen van een persoon uit het netwerk van de ander. Acteerrollen krijgen, blijkt vaak gebaseerd op toeval. “Je bent op de juiste plaats op het juiste moment en bij de juiste persoon. Het is willekeur,” zegt Imke. Jip haalt haar schouders op en zegt relativerend: “Nu nemen we het dus zoals het komt.”

HOKJES

Jip: “We zijn hetzelfde type actrice. We houden van dezelfde humor, vinden hetzelfde mooi.” Imke vraagt aan Jip: “Hoe zou jij je omschrijven als actrice?” Jip denkt na en antwoordt: “Niet technisch, meer intuïtief. En fysiek. Ik geef een rol vorm door expressie met mijn lichaam. En met een komische inslag. En jij Imke?” Imke antwoordt: “Dat zou ik toch anders omschrijven. Fysiek is niet mijn aanvliegroute. Ik ben meer talig, en dan ook graag muzikaliteit erbij. De intuïtie en de humor herken ik wel.” Dan vertellen ze over de producties waar ze nu aan meedoen. Imke speelt in theater zonder muziek en Jip in een show met muziek. De conclusie is dat er geen ‘hokjes’ zijn te maken, de realiteit is meer fluïde. Alles wisselt. En ze blijven niet graag in hokjes denken. Imke zegt: “Als ik jou definieer dan definieer ik mijzelf ook. Maar het klopt niet.” Mensen uit de omgeving vragen hen vaak naar de verschillen. “Ze willen ons in hokjes stoppen,” zegt Jip. “Maar dat willen we niet.” De omschrijvingen zijn als te krappe jasjes. Beiden hebben verschillende jasjes en soms draag je de ene en soms de andere.

SAMEN ACTEREN

Halverwege de toneelschool wilden Imke en Jip samen een voorstelling maken. Ze bedachten verschillende typetjes en nodigden een regisseur uit om te kijken naar een eerste uitwerking van hun idee. Ze speelden en dansten op de speelvloer. Na afloop vroegen ze de regisseur om zijn mening. Imke: “Hij keek ons met een niet-begrijpende blik aan en zei: ‘Wat bedoelen jullie hiermee?’ Het voelde gênant.” Jip: “Alsof iemand had gekeken naar een intiem plezier van ons. Het voelde kwetsbaar.” Imke: “Terugkijkend snappen we het wel. We hadden de ideeën nog niet zodanig uitgewerkt dat de buitenwereld deze zou begrijpen. Elkaar snaptten we heel goed, maar we zaten nog te veel in onze eigen *vibe*.” Het plan om samen een voorstelling te maken, lieten ze los. Een paar jaar later vroeg een student van de filmacademie hen voor haar afstudeerfilm ‘Eigen’ over een tweeling. Imke en Jip zeiden ‘ja’. Imke: “Het was makkelijker omdat het een script van een ander was, dus konden we gewoon acteren.” Ze dachten mee met de uitvoering van het script. Jip: “We konden putten uit eigen ervaringen, maar niet bij alle scènes. Ik moest ‘ik haat je’ roepen, maar dat herken ik helemaal niet. Bij de gezellige scènes kon ik wel putten uit eigen ervaring als tweelingzus.”

FANTASIEWERELD DELEN

Verbeeldingskracht is belangrijk voor hen als actrices. En het tweeling zijn heeft hen geholpen in hun carrière.

Imke: “Vanaf dat we kind zijn is er een ander die jou begrijpt, die mee kan met de kronkels in jouw hoofd. Daarmee konden we onze fantasiewereld aanscherpen en vergroten. En zekerheid hierin ontwikkelen. Want je bent niet eenzaam in jouw verbeeldingswereld.” Jip beaamt dit. “Omdat we samen waren, hebben we eigenheid kunnen vinden in de wereld van de verbeelding. Het geeft een basis van zelfvertrouwen.”

Als ik vraag of zij een advies hebben voor tweelingen die nu in de puberteit zijn, valt er even een stilte. Beiden denken geconcentreerd na. Imke: “Ik zou adviseren om toch alleen dingen te doen, ook al heb je er niet meteen zin in, omdat je dan ‘een eigen ervaring’ hebt. Je zal een beetje afdrijven van de ander, maar dat is niet erg.” Jip

vult aan: “En meer elkaar bevragen. Niet ervan uitgaan dat de ander hetzelfde voelt als jij en dat bevestigd willen zien. Gewoon vragen: ‘Hoe vond jij deze middag?’ ‘Wat vond jij leuk?’ Imke beaamt dit: “In plaats van in de ‘bubbel van hetzelfde’ willen zitten en zeggen ‘Dat was leuk hè,’ en dan verwachten dat de ander zegt ‘ja dat was leuk.’” Jip: “Neem risico. Even uit de bubbel van harmonie.”

Hester van Wingerden
Trainer/coach Tweelingenpraktijk

FILM RECENSIE

Eigen / our own

ENGELS EN NEDERLANDS

DE TWEELING VERA EN JOSEFIEN GAAT OP RETRAITE OM DAAR OP ZOEK TE GAAN NAAR DAT WAT 'EIGEN' IS. MET ACHT ANDERE PERSONEN GAAN ZE ONDER BEGELEIDING VAN EEN SPIRITUELE COACH ENKELE DAGEN OP ZELFONDERZOEK. AFGEZONDERD VAN DE GEWONE WERELD, VERBLIJFT DE GROEP IN EEN GROTE WITTE TENT. HET VERHAAL BEGINT MET EEN FYSIEKE OEFENING WAARBIJ IEDEREEN DOOR ELKAAR LOOPT EN 'ZIJN EIGEN WEG' BEWANDELT.

Bij een vragenronde met kaartjes, krijgt Vera een kaartje en leest ‘geduld’ in plaats van ‘gelukkig’ Josefien die naast haar zit corrigeert haar. “Of je gelukkig bent,” staat er op. Vervolgens weet Vera geen antwoord op de vraag. Josefien geeft het antwoord voor haar zusje. De spirituele coach begrenst het onderlinge beantwoorden van vragen. Zij moedigt de zusjes aan op zoek te gaan naar hun eigen ikke. In de nacht slaapt de hele groep in een grote ronde tent. De ruimtes zijn gescheiden door witte gordijnen. Vera en Josefien schuiven het gordijn opzij en gaan samen liggen.

Bij de oefening om een paar uur in stilte door te brengen, vraagt Josefien haar zusje om samen naar buiten te gaan. Ze wil tegen

de regels in gaan, samen met haar zusje. Maar Vera schudt nee en blijft stil zitten tussen de andere deelnemers van de retraite. Even later ziet Josefien haar zusje praten en lachen met andere groepsleden. Zij loopt er in haar eentje achteraan en observeert.

Wanneer ze bij de volgende oefening elkaar in de ogen moeten kijken en moeten vertellen wat ze zien, zegt ze bij Vera “ik zie mijzelf, meer zie ik niet.’ Vera is teleurgesteld. Ze wil gezien worden door haar zusje. Als Vera ontdekt dat ze haarzelf wil bevrijden van haar zus, komt hun relatie en identiteit als tweeling onder druk te staan. In de avond bij het kampvuur ontstaat er spanning. Josefien zegt: ‘Ik wil niet alleen zijn. Alsof alleen en uniek zijn het hoogste doel is. Ik snap niet waarom jullie dit zo aanmoedigen.’ Die nacht slapen ze ieder in hun eigen bed.

De film laat typische tweelingthema’s zoals loskomen uit een symbiose en het ontdekken van een eigen identiteit helder zien. Met weinig tekst, wordt de essentie weergegeven. Het acteerwerk is erg goed. Jip en Imke Smit spelen de rollen van Josefien en Vera.

De film is een afstudeerfilm van de Nederlandse filmacademie. <https://cinecrowd.com/nl/eigen>

Hester van Wingerden